

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนากำลังคนของประเทศในปัจจุบัน นับว่าเป็นเรื่องที่จำเป็น รัฐต้องจัดการศึกษาให้ผู้เข้ารับการศึกษามีตนเองได้ กล่าวคือไม่ว่าจะจบการศึกษาในระดับใดก็สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ตามสมควร ดังนั้น จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาจึงจัดเพื่อประโยชน์สำคัญ 2 ประการคือ เพื่อให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยรู้จักสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง ต่อสังคม และเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพตามสมควร (สุทธิ ประจงศักดิ์ และศิริกุล ไทพิทักษ์, 2525) บุคคลแต่ละประเภทมองการศึกษาในทรรศนะที่แตกต่างกันออกไป ในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์นั้นเห็นว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างแรงงาน (manpower) หรือที่เรียกกันว่า ทรัพยากรมนุษย์ (human resource) การศึกษามีหน้าที่สร้างแรงงานเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในเรื่องตลาดแรงงาน ในขณะที่นักเศรษฐศาสตร์ การศึกษามักจะมุ่งเน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา เน้นการใช้ทรัพยากรเพื่องานทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด การศึกษานั้นมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการสร้างคนทั้งคน ในขณะที่มีบทบาทสัมพันธ์กับส่วนอื่นของสังคม เช่น ในการด้านการช่วยสร้างแรงงาน หรือทรัพยากรกำลังคน (อุทัย บุญประเสริฐ, 2532)

สถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบโดยตรงในการจัดการศึกษาสถาบันหนึ่ง คือ โรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นระดับที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าระดับอื่น ๆ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลาง และวางรากฐานในการศึกษาระดับสูงต่อไป (แสวง ปิ่นมณี, 2534) ซึ่งการศึกษาในระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนตอนละประมาณ 3 ปี ในตอนต้นให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาการและวิชาขึ้นตามความถนัด และความสนใจอย่างกว้างขวาง ในตอนปลาย

หึงให้ผู้เรียนได้เน้นการเรียนรู้กลุ่มวิชาที่ผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป การเรียนกลุ่มวิชาอาชีพก็เป็นกลุ่มวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนที่จะนำไปประกอบอาชีพสืบไป

John E. Tompson (1973) กล่าวว่า การศึกษาวิชาอาชีพในระดับมัธยมศึกษาเป็นเรื่องของการเตรียมตัวของแต่ละบุคคลก่อนที่จะเริ่มทำงาน การสอนวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนด้านอาชีพ การศึกษาความชำนาญในงาน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในอันที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง

หากพิจารณาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุงใหม่ พุทธศักราช 2533 (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2533) ได้ปรับโครงสร้างให้มีความยืดหยุ่น สามารถนำไปใช้ในหน้าที่ต่าง ๆ ได้ตามนโยบายและเป้าหมายของการพัฒนาและความต้องการของท้องถิ่น โดยกล่าวไว้ว่า

1. เป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้ และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม

2. เป็นการศึกษาที่สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น หรือการศึกษาต่อ

นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดี กล่าวคือ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ และเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ มีนิสัยรักการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีทักษะในการจัดการ

การจัดการศึกษาวิชาอาชีพจึงมีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยเตรียมผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจ มีความเข้าใจในโลกอาชีพ และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ จากการศึกษางานวิจัยของสำนักงานเขตการศึกษา 11 ปีพุทธศักราช 2532 เรื่ององค์ประกอบที่ส่งผลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 พบว่า ถ้านักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้น นักเรียนจะสามารถมองเห็นช่องทางการเลือกอาชีพ มีการเตรียมตัวเพื่ออาชีพได้ดีขึ้น นักเรียนในระดับชั้นสูงกว่าจะมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนระดับชั้นต่ำกว่า กล่าวคือ วุฒิภาวะทางอาชีพจะมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นตามอายุ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของซูเปอร์ (Super, 1960) และทฤษฎีของกินซ์เบิร์ก และคณะ (Ginzberg, et. al., 1951) ที่พบว่าวุฒิภาวะทางอาชีพจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อบุคคลมีอายุเพิ่มขึ้น และมีการศึกษามากขึ้น

การจัดการศึกษาวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจึงเป็นการสร้างช่างฝีมือระดับกลาง ซึ่งเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ บุคคลที่ผ่านการศึกษาวิชาอาชีวะเหล่านี้พร้อมที่จะประกอบอาชีพได้ เนื่องจากมีคุณลักษณะทางอาชีพที่เหมาะสม มีอายุตามเกณฑ์กำหนดของกฎหมายแรงงาน

ในเรื่องการจัดการศึกษาเพื่ออาชีวะนั้น รัฐได้ให้ความสำคัญมาโดยตลอด นโยบายการศึกษาเพื่ออาชีวะ มีเป้าหมายสืบทอดจากแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 6 คือ การผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และในขณะเดียวกันให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการประกอบอาชีพส่วนตัวได้ด้วย ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) (แผนพัฒนาการศึกษา, 2534) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และมาตรการสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์นั้นจะมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมืองโดยเน้นให้มีคุณธรรม ปัญญา มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งตนเอง และดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข ส่วนนโยบายระบุไว้ว่า เร่งรัดจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่ออาชีวะในทุกระดับ และประเภทการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ด้วย และได้กำหนดเป็นมาตรการไว้ดังนี้คือ

1. เร่งรัดให้หน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผนการผลิต และพัฒนากำลังคน ทำการศึกษาและทบทวนความต้องการกำลังคนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เพื่อปรับแผนและเร่งการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องและตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศ
2. จัดให้มีกลไกสำหรับเชื่อมโยงระหว่างสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อการให้ข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน และประสานการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมร่วมกัน
3. ให้มีการจัดฝึกอบรมอาชีวะระยะสั้น เพื่อยกระดับช่างฝีมือของสถานประกอบการ และการฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน ตลอดจนการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะการประกอบอาชีพตามความต้องการของตลาดแรงงาน
4. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างทักษะการบริหารและการจัดการ และปลูกฝังนิสัยรักที่จะเป็นผู้ประกอบการ ตลอดจนให้มีการฝึกปฏิบัติเพื่อสามารถออกไปประกอบอาชีพได้

5. ให้มีการจัดสรรทรัพยากรและประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างภาครัฐบาล และเอกชน เพื่อผลิตกำลังคนให้เพียงพอและสอดคล้องต่อการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศ

จากหลักการและแนวนโยบายในการจัดการศึกษาวิชาอาชีพ ในระดับมัธยมศึกษา จะเห็นว่า หลักการและแนวนโยบายดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายในการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน ที่มุ่งพัฒนาฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศไปสู่ประเทศอุตสาหกรรม ในปัจจุบัน ผลผลิตของอุตสาหกรรมมีสัดส่วนมากกว่าผลผลิตทางด้านเกษตรกรรม เป็นที่คาดหมายกันว่าเมื่อเสร็จสิ้นการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 6 ประเทศไทยจะได้ชื่อว่าเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ จากผลการพัฒนาปี 2532 เศรษฐกิจได้ขยายตัวสูงถึงร้อยละ 12.2 ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในหลาย ๆ ด้านอย่างมาก เป็นเหตุให้โครงสร้างสังคมเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมกลายเป็นสังคมเมืองมากขึ้นด้วย (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2533)

ในช่วงระยะเวลาที่เริ่มจากการตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2503 จนกระทั่งเสร็จสิ้นการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 2 อุตสาหกรรมได้รับการพัฒนาในอัตราที่สูงมาก อุตสาหกรรมใหม่ ๆ ได้เกิดขึ้นมากมายหลายชนิด ในขณะที่อุตสาหกรรมดั้งเดิมที่มีอยู่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นได้สร้างปัญหาแก่สังคมไทยส่วนรวมมากพอสมควร เช่น ปัญหามลภาวะเป็นพิษ ปัญหาการจัดระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน เป็นต้น จากสภาพปัญหาดังกล่าว รัฐบาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาอุตสาหกรรมให้เป็นระบบ มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพทัดเทียมกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงได้จัดตั้งการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2515 โดยให้เป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดของกระทรวงอุตสาหกรรม มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมทั่วประเทศ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2534)

นิคมอุตสาหกรรมเป็นเขตพื้นที่ดิน ซึ่งจัดสรรไว้สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมเข้าไปอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสัดส่วน ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

ครบครัน เช่น ถนน ท่อระบายน้ำ โรงกำจัดน้ำเสียส่วนกลาง ระบบป้องกันน้ำท่วม ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ นอกจากนั้นยังประกอบด้วยบริการอื่น ๆ ที่จำเป็นอีก เช่น ที่ทำการ ไปรษณีย์โทรเลข ธนาคาร ศูนย์การค้า ที่พักอาศัยสำหรับคนงาน สถานีบริการน้ำมัน เป็นต้น พื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือพื้นที่เขตอุตสาหกรรมทั่วไป อันเป็นเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบอุตสาหกรรมและกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรม และพื้นที่เขตอุตสาหกรรมส่งออก อันเป็นเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบอุตสาหกรรมและกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรม เพื่อส่งผลิตภัณฑ์ออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

ปัจจุบันการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้วหลายแห่ง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งนิคมอุตสาหกรรมแต่ละแห่งนั้นสามารถเป็นแหล่งรองรับโรงงานอุตสาหกรรมหลายร้อยโรงงาน ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานจำนวนมาก การลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม และประการสำคัญเป็นพื้นที่ที่มีระบบการป้องกันมลภาวะที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยจำแนกเป็น

1. นิคมอุตสาหกรรมที่ดำเนินการแล้ว จำนวน 5 แห่ง
2. นิคมอุตสาหกรรมที่อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน 2 แห่ง
3. นิคมอุตสาหกรรมร่วมดำเนินการกับภาคเอกชน จำนวน 13 แห่ง

นอกจากนิคมอุตสาหกรรมที่กล่าวมาแล้ว การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ยังได้ขยายโครงการไปสู่ทุกภูมิภาค ซึ่งเป็นโครงการนิคมอุตสาหกรรมที่อยู่ระหว่างการพิจารณา เช่น การจัดตั้งในจังหวัดสงขลา ภูเก็ต อุดรธานี สระบุรี ปราจีนบุรี นครสวรรค์ และลพบุรี และโครงการร่วมดำเนินงานในอนาคต โดยให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนามิพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ในจังหวัดกระบี่ นครศรีธรรมราช สตูล สุราษฎร์ธานี ปัตตานี ตรัง ยะลา และนราธิวาส โครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ในจังหวัดเชียงราย ลำปาง แพร่ และพิษณุโลก โครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคกลาง ในจังหวัดราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี จันทบุรี

นครนายก และโครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในจังหวัดขอนแก่น และ
อุบลราชธานี

ผลพวงที่เกิดจากการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นนั้น ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานจำนวนมาก เป็นการเพิ่มรายได้ และการมีงานทำให้แก่ประชากรในพื้นที่นั้น และพื้นที่ใกล้เคียง สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ ความต้องการกำลังคนในระดับต่าง ๆ สำหรับอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมที่ดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนที่มีการขยายการจัดตั้งในหลายจังหวัดทั่วประเทศ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่การจัดการศึกษาวิชาชีพของโรงเรียนในเขตพื้นที่ดังกล่าว ต้องจัดให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานวิชาชีพ เพื่อเตรียมตัวออกไปประกอบอาชีพทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสภาพของทรัพยากรท้องถิ่น ตลอดจนศึกษาปัญหาที่เกิดจากการจัดวิชาชีพเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป

อมรา สวัสดิ์เสรี (2529) กล่าวว่า เพื่อให้การพัฒนาสังคมเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่มี
มลภาวะเกิดขึ้นน้อยที่สุด ทั้งทางด้านกายภาพ และจิตใจ ผลักกำลังคนให้มีทักษะที่ต้องการเพื่อ
เตรียมคนสำหรับการทำงาน สำหรับแนวทางการจัดการศึกษานั้น ควรจัดการศึกษาเพื่อการอยู่รวม
กันของประชากรกลุ่มต่าง ๆ ไม่ให้มีความเหลื่อมล้ำ ทั้งประชากรในพื้นที่เดิม ประชากรที่อพยพเข้า
มาใหม่รวมทั้งการอยู่ร่วมกันของชุมชนอุตสาหกรรมกับชุมชนเกษตรกรรม ควรจัดการศึกษาเพื่อสร้าง
เสริมให้กลุ่มคนในพื้นที่เดิม สามารถเป็นผู้ประกอบการในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ได้ผล
ประโยชน์จากการพัฒนานั้นที่ด้วย การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนควรคำนึงถึงความสูญเสียเปล่า
ทางการศึกษา ปัญหาและวิกฤตการณ์ทางการศึกษาในอดีตและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิด
ประโยชน์สูงสุด ควรมีการปรับปรุงปัจจัยทางการศึกษา อันได้แก่ หลักสูตร ครู และผู้บริหาร
วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน ระบบการนิเทศ การวางแผน และระบบข้อมูลควรถัด
การศึกษาให้มีความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการโดยให้ เชื่อมโยงและสนองความต้องการทาง
ด้านอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง

จากแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศ และหลักการในการพัฒนาการศึกษาที่ต้องจัดให้สอดคล้องกัน โรงเรียนในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่จะต้องนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในสภาพปัจจุบัน และปัญหาในการจัดการศึกษาวิชาชีพเป็นอย่างดี จึงจะทำให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และจุดหมายของหลักสูตรได้ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นในการจัดวิชาอาชีพให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยกำหนดไว้ในกลุ่มวิชาเลือกเสรี กำหนดวัตถุประสงค์ไว้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ มีทักษะในงานอาชีพ มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ สามารถนำความรู้ และทักษะมาใช้ในการประกอบอาชีพ และพัฒนาคุณภาพของงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2533) ฉะนั้นการจัดวิชาอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม จึงมีบทบาทสำคัญมาก โดยเฉพาะในช่วงระยะเวลาที่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ที่เน้นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมกึ่งการเกษตร ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และบุคคลที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการจัดวิชาอาชีพอย่างไร จึงจะสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นด้วย ประกอบกับวิชาอาชีพเป็นวิชาใหม่ที่กำหนดไว้ในกลุ่มวิชาเลือกเสรีตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการเกิดขึ้นได้ ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพ และปัญหาในการดำเนินการจัดวิชาอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนในการจัดวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุงใหม่ที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดวิชาอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม

2. เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดวิชาอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้รวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูแนะแนว ซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือทำการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม

2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดวิชาอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในประเด็นต่อไปนี้

2.1 การเตรียมการจัด

2.1.1 การกำหนดนโยบาย

2.1.2 การจัดกลุ่มการเรียน

2.1.3 การจัดเตรียมบุคลากร

2.1.4 การจัดเตรียมหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

2.1.5 การจัดเตรียมสื่อการสอน

2.1.6 การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน

2.1.7 การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผล

2.1.8 การจัดเตรียมบริการแนะแนว

2.1.9 การจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผล

2.2 การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

2.2.1 การจัดการเรียนการสอน

2.2.2 การใช้สื่อการสอน

2.2.3 การใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน

2.2.4 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

- 2.2.5 การจัดบริการแนะแนว
- 2.2.6 การนิเทศและติดตามผล
- 2.3 การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ
 - 2.3.1 การติดตามการเตรียมการจัด
 - 2.3.2 การติดตามการดำเนินการจัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และครูแนะแนวเพื่อนำไปปรับปรุง และส่งเสริมการจัดวิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น
2. เป็นข้อมูลสำหรับนักการศึกษา นักพัฒนาหลักสูตร และศึกษานิเทศก์ใช้ในการวางแผน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดวิชาอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม หรือพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สังคมในปัจจุบัน และสภาพที่จะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

การจัดวิชาอาชีพ หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูแนะแนว ที่เกี่ยวข้องกับการจัดวิชาอาชีพ ประกอบด้วย การเตรียมการ การดำเนินการและการติดตาม-ประเมินผลการจัด

วิชาอาชีพ หมายถึง รายวิชาที่เป็นวิชาเลือกเสรีในกลุ่มวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2533 ปีการศึกษา 2534 จำนวน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มงานผลิต กลุ่มงานบริการ กลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ และกลุ่มงานอาชีพอิสระระหว่างเรียน

พื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม หมายถึง เขตหรืออำเภอที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมตามประกาศของกรมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2534 ประกอบด้วยนิคมอุตสาหกรรมที่ดำเนินการแล้ว นิคมอุตสาหกรรมที่อยู่ระหว่างดำเนินการ และนิคมอุตสาหกรรมที่ร่วมดำเนินการกับภาคเอกชน

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ/อาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ/ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ

ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้ทำหน้าที่สอนวิชาอาชีพ

ครูแนะแนว หมายถึง หัวหน้าฝ่ายแนะแนว ผู้ทำหน้าที่จัดบริการแนะแนวในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและปัญหา ในการจัดวิชาอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากร ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม จำนวน 38 โรงเรียน ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลจากการสำรวจเบื้องต้น ดังนี้คือ

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 38 คน

1.2 ครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 251 คน

1.3 ครูแนะแนว จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 38 คน

รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 327 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบปลายเปิด แยกออกเป็น 3 ฉบับคือ

- ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร
- ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน
- ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูแนะแนว

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 รวมทั้งตำรา เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร และการจัดวิชาอาชีพ

3.2 สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง ทั้ง 3 ฉบับ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นที่ปรึกษา และนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์แล้วนำมาพิจารณาแก้ไข

3.3 นำแบบสอบถามมาปรับปรุง แก้ไขให้สมบูรณ์ตามข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้คำแนะนำ

3.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มประชากรที่กำหนด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จากผู้อำนวยการกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา

4.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการกองการมัธยมศึกษา ส่งให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูแนะแนว โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์

5. ข้อมูลต่าง ๆ ต่อไปนี้จะวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และใช้ค่าร้อยละ (ประคอง กรรณสูต, 2525) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และครูแนะแนว

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดวิชาอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย การเตรียม การ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล

การเสนอผลการวิจัย

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดวิชาอาชีพ

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ในส่วนสุดท้ายเป็นรายการอ้างอิง และภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย